KUUROMYKKÄIN LEHTI

SUOMEN KUUROMYKKÄINLIITON ÄÄNENKANNATTAJA

N:o 5. Toukokuu. | TOIMITTAJAT: JOHN SUNDBERG Vastaava. HUUGO NYBERG Toim. sihteeri. | 24:s vuosik. 1919.

— *Tilauksia vastaanotetaan kaikissa postitoimistoissa.* — *Hinta 2 mk. koko vuodelta.* —

Kertomus Suomen Kuuromykkäinliiton toiminnasta v. 1918.

Suomen Kuuromykkäinliiton toimintaan vaikuttivat häiritsevasti ne kohtalokkaat tapahtumat, jotka yhteiskuntaamme viime vuonna kuohuttivat tehden osaksi kaiken järjestetyn työskentelyn mahdottomaksi. Niinpä ei voitu pitää Liiton vuosikokoustakaan eikä liioin yleistä kuuromykkäinkokousta.

Liiton asiamiehen matkoja on täytynyt viime vuonna rajoittaa kun ei enää ole ollut käytettävinä vapaalippua rautateillä kuten ennen. Osaksi teki punakapinakin matkustelemisen mahdottomaksi. Tammik. 19—21 p:nä kävi toimittaja J. Sundberg Turussa. Elokuun 16- syyskuun 3 p:nä kävi hra Sundberg kaikissa Ahvenanmaan pitäjissä paitsi Föglössä ja Vårdössä. Turun saaristoon suunniteltu matka jäi kesken syksypimeän takia. Matkoillaan on hra Sundberg esitelmöinyt Liiton toiminnasta, Åvikin koulukodista sekä pitänyt kerran historiallisen esitelmän. Hra E. Karilas matkusteli Liiton asiamiehenä heinä- ja elokuulla käyden Kuopiossa (3 päivää), Varkaudessa (1 päivän), Pieksämäellä (2 päivää), Savonlinnassa (2 päivää), Riihimäellä (2 kertaa) esitelmöiden urheilusta ja terveydenhoidon alalta.

Pastori H. Nyberg on matkoillaan myös toiminut Liiton asioissa käyden m. m. seuraavissa haaraosastoissamme: Tampereella, Riihimäellä, Porvoossa ja Jyväskylässä pitäen esitelmäsarjoja m. m. Angelique ja Sofia Bovalliuksista ja Sakari Topeliuksesta y. m. Eräitä suunniteltuja kirjasia ei ole voitu julkaista korkeitten painatuskustannusten vuoksi. Keskushallitus on kuitenkin päättänyt julkaista painosta neiti Bovalliusten elämäkerran. Toistaiseksi on siirretty m. m. pikkulasten hoitoa koskevan kirjasen painatus.

Entiseen tapaan ovat ilmestyneet Liiton julkaisut „Kuuromykkäin Lehti“, „Tidskrift för dövstumma“ sekä molemmankieliset joululehdet. Kallistuneiden painokustannusten takia on lehtien hinta korotettu 2 markaksi, joululehtien 1 mk. 50 p. Siitä huolimatta tuottivat lehdet tappiota n. 3,000 mk. Tilaajain lukumäärä oli 1,700, Joululehtiä myytiin 7,600 kpl.

Asiamiehen matkoihin on liiton varoja käytetty 300 mk. Ahvenanmaan haaraosastolle on vakinaisten jäsenten jäsenmaksurahaston korkovaroista annettu 150 mk. kirjaston kartuttamista varten. Liiton keskushallitus on kirjelmällä kääntynyt kirjankustantajain puoleen pyynnöllä saada lahjaksi kirjoja haaraosastojen kirjastoihin. Rahastonhoitajan ilmoitettua Liittohallitukselle nykyisen valtionavustuksen riittämättömäksi peittämään Liiton menoja — julkaisujen painattamiskustannukset kun ovat huimaavasti kohonneet — päätettiin kokouksessa lokak. 9 p:nä anoa hallitukselta vapaalippuja rautateillä Liiton asiamiehille tahi 2,500 markan korotettua valtioavustusta.

Liiton jäsenluku v. 1918 oli noin 900.

Kuluneena vuonna oli Liiton keskushallituksella yksi ainoa kokous. Lisätty keskushallitus ei kokoontunut kertaakaan.

Keskushallituksen jäsenet olivat: tarkastaja V. Forsius (puheenjohtaja), toimittaja J. Sundberg (varapuheenjohtaja ja rahastonhoitaja), pastori H. Nyberg, neiti Anna Nyström, kirjaltaja E. Karilas, kirjansitoja O. Vetzell, puunveistäjä Sulo Vuokko. Varajäseniä olivat: kivipiirtäjä A. Norstedt ja rouva J. Stadius (sihteeri). Lisättyyn keskushallitukseen kuuluivat: pastori K. A. Nyman Vaasasta, opettaja J. K. Palomaa Turusta, past. V. H. Aulanko Kotkasta, rouva E. Ignatius Lepaalta, neiti Siiri Talvia Tampereelta ja opettaja M. Pihkala Jyväskylästä.

Julia Stadius
sihteeri.

Aviopuolisot, kärsikää toistanne!

Mahdollista on, että Suomessa on useitakin kuuromykkäavioliittoja, joiden onni on pirstoutunut. Onhan tiedossani yksi sellainen onneton k. m. avioliitto, että mies on hyljännyt vaimonsa, kun heidän välinsä on rikkinäisellä tolalla. Sentähden minussa on herännyt vastustamaton halu puhua sanasen k. m. aviopuolisoille.

Mies ja vaimo! Joskin teidän avioliittonne ei nyt olekaan niin onnellinen kuin yhteenmennessänne toivoitte, niin kuitenkin Herran avulla pettymyksenne voi muuttua toteutuneeksi toiveeksi. Ainoa keino avioliittonne onnellistumiseksi on *anteeksipyytäminen* ja *anteeksiantaminen*, sekä *uskollinen aviopuolison tehtävien täyttäminen*. Älkää syyttäkö toistanne kärsimyksistänne, vaan ensin ajatelkaa omaa syytänne ja pyytäkää toiseltanne anteeksi! Antakaa anteeksi toisellenne unohtaen mitä oma aviopuolisosi on rikkonut sinua vastaan, niin „myöskin taivaallinen Isänne antaa anteeksi teille teidän syntinne". (Mark. 11: 25).

Muistakaa juhlallista lupaustanne, kun menitte yhteen! Pitäkää lupauksenne!

Auttakaa toistanne esimerkillänne hyvään elämään! Pyytäkää Herralta voimaa voidaksenne kärsiä toistenne viat ja puutteet! Koettakaa Herran avulla tehdä toistanne onnelliseksi, niin Herra suo siunauksen avioliitollenne!

Katson parhaaksi aviopuolisoiden kestävyydeksi liittää tähän mukaillun otteen „Sota Huudosta". Ote on kaunis esimerkki, kuinka mies oli pitkämielisellä kärsivällisyydellään pelastanut pahan vaimonsa syvästä juoppoudesta.

Muuan mies, joka oli syvälle juoppouteen vajonut, „heräsi" eräässä Pelastusarmeijan kokouksessa. Hänen vaimonsakin nautti väkijuomia ja kiukustui kovin siitä, että mies tuli pelastetuksi. Miehessä sitävastoin heräsi uusi rakkaus vaimoon ja lapsiin Hän säästi rahaa saadaksensa kotinsa hauskemmaksi ja puhui lapsilleen sekä koetti parhaan kykynsä mukaan tulla mahdollisimman suureksi siunaukseksi vaimolleen ja lapsilleen. Vaimo heittäytyi yhä syvemmälle syntiin, raivoten sen johdosta, ettei mies tahtonut seurata häntä kapakkaan. Mies sieti (kärsi) sitä jonkun aikaa, mutta vaimo tuli yhä pahemmaksi ja vihdoin mies sanoi itselleen: „Nyt en kauvemmin voi kestää. Olen pakoitettu hellittämään" (ehkä eroomaan vaimostani).

Tullessaan kotiin tapasi hän usein vaimonsa jossain loukossa pahasti päihtyneenä pienet lapset ympärillään. Hän möi huonekalutkin yhden toisensa jälkeen saadaksen väkijuomia. Mitä miehen oli tehtävä? Eikö hän voinut erota vaimostaan? „Ei," sanoi hän, „onhan hän vaimoni. Minun täytyy kärsiä häntä. Minun täytyy edelleenkin koettaa auttaa häntä tulemaan hyväksi. Jumala oli kärsivällinen kanssani, ja hänen avullaan tahdon minäkin kärsiä vaimoani, koettaen saada hänet pelastetuksi."

Vuosi kului, vuosi, joka toi mukanaan paljon tuskaa ja raskaita kuormia miesparalle. Tämän jälkeen kului toinen ja vielä kolmaskin vuosi. — Oi, miten pitkiä ne olivat! Neljännen vuoden loppupuolella vaimo pelastui. Jos mies olisi eronnut hänestä, olisi hän epäilemättä säästynyt kaikilta niiltä kärsimyksiltä, jotka johtuivat yhdyselämästä kurjan vaimon kanssa, mutta eron kautta ei olisi saanut etua tehdä vaimoansa onnelliseksi pelastamalla hänet kurjuudesta, eikä hän milloinkaan olisi voittanut sellaista siunausta, että oli kehittynyt kovan koetuksen kautta lujaluontoiseksi.

Eräs kihloissa oleva k. m. mies.

Oma koti.

Teiskon pitäjän Kämmenniemen kylässä Ala-Pärrin talossa asuu kuuromykkä talollinen *Aukusti Ala-Pärri*, joka viime joulukuun 11 päivänä täytti 80 vuotta. Hän syntyi Teiskossa Kavonpään pienessä torpassa $^{11}/_{12}$ 1838 ja lienee ollut syntymästään asti kuuromykkä. Hänen sisarensa Maria Liisa, synt. $^{14}/_{9}$ 1828, kuoli $^{2}/_{5}$ 1869, oli myös kuuromykkä. Isä oli torpan mies.

Aukusti toimitettiin v. $^{1}/_{9}$ 1864 äsken perustettuun Turun kuuromykkäinkouluun. Siellä oli hän oppimassa vain lyhyen ajan, 1 lukuvuoden. Piispa Alopaeus opetti häntä ja pääsi hän koulusta pois $^{27}/_{5}$ 1865. Kotiin päästyään ryhtyi hän ahkeraan työhön isänsä kanssa kotitorpassa. Isän kuoltua jäi torppa Aukustin asuttavaksi. V. 1866 meni Aukusti naimisiin palvelijattaren Eriika Juhontyttären kanssa, joka oli kuuleva. Yhdessä he sitten tekivät työtä ja elivät säästävästi tor-

passaan. Mutta v. 1875 osti Aukusti oikein oman Ala Pärrin talon, $^{1}/_{4}$ manttaalin suuruisen Kämmenniemeltä ja muutti sinne perheineen. Lapsia syntyi heille 8, joista 4 on jo kuollut. Kaikki

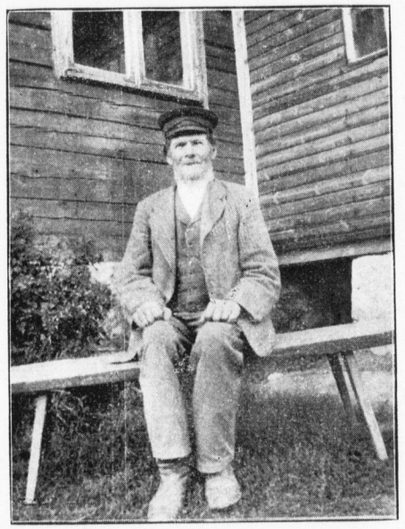

Aukusti Ala-Pärri.

lapset ovat terveitä, kuulevia. Tässä talossa asuu Aukusti vieläkin, vaikka hänen poikansa nyt on siinä isäntänä. Aukusti itse, 80 vuotias vaari lepäilee nyt, kalastelee kesällä ja tekee pikku askareita sen verran kuin jaksaa. Hänen vaimonsa kuoli jo v. 1913. Aukusti on hijainen ja ymmärtäväinen mies. Koko pitkän elämänsä on hän tehnyt ahkeraa ja rehellistä työtä. Hänen työllään on ollut siunaus. Köyhänä torpparina hän alkoi elämänsä ja pääsi talon isännäksi, kauniin

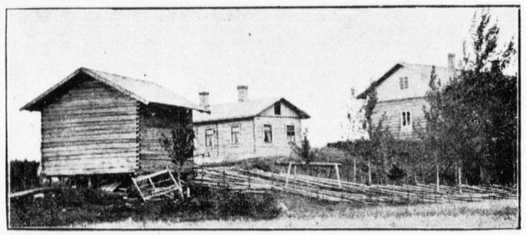

Ala-Pärrin talo Teiskossa.

omaisuuden omistajaksi. Nyt on hänellä rauhallinen vanhuus omassa talossaan lastensa ja lastenlastensa rakastamana ja kunnioittamana. Hänen kaunis esimerkkinsä kehoittaa nuoria kuuromykkiä ahkeruuteen, ajattelevaisuuteen ja säästäväisyyteen. Kunnollinen kuuromykkäkin voi kohota mökin miehestä vapaaksi talolliseksi.

Kirje Kuopiosta.

Meillä oli pääsiäisenä k. m. yhdistyksemme toimesta illanvietto — arvostellevat mukana olleet kuinka se onnistui. Tahdoimme vain näyttää maailmalle, että vielä sitä täälläkin elossa ollaan ja aatteen tuli yhäkin kytee vaikkakin piilossa, tuhkan alla, josta se silloin tällöin leimahtelee esiin.

Toisena pääsiäispäivänä klo 11 aamup. pidettiin sitte „Kipinän" virallinen kuukausikokous k. m. koulussa, jossa oli saapuvilla myöskin muutamia muilta paikkakunnilta olevia k. m. Päätimme muun muassa kalliista ajasta huolimatta ryhtyä rohkeaan yritykseen: kutsua kaikkia Pohjois-Savon piirin kuuromykkiä yhteiseen piirikokoukseen ja juhlaan joka toimeenpannaan 1 ja 2:na Helluntaipäivänä. Tämä on ensimäinen kerta vuosien kuluessa kuin k. m. valmistetaan tilaisuutta tavata toisiansa suurella joukolla Kuopiossa ja nähdä vanhoja, lapsuus ajoilta tutuksi käyneitä paikkoja. Siksi me uskallamme toivoa, että Pohjois-Savon ja muidenkin piirien kuurot — kellä vain on varoja ja tilaisuutta tekisivät Helluntaipyhinä, kesäk. 8, 9 päivinä matkan tänne Kallaveden kaupunkiin.

Tarkoituksemme ei suinkaan ole kutsua k. m. koolle yksinomaan huvittelua varten, vaikka kyllä koetamme sitäkin puolta hommata parhaamme mukaan — ei! Paljoa tärkeämpää on keskustella k. m. omista asioista ja pyrkimyksistä. Minä olen pitkän aikaa ajatellut, kuinka voisimme saada k. m. liittoon kuulumisestamme enemmän hyötyä — myöskin maalaisjäsenet, joilla ei ole tilaisuutta kuulua johonkin Liiton haaraosastoon ja muutenkin voisimme saada kuurojen yhteispyrinnöt täällä Savossa vilkkaampaan vauhtiin. Onhan se ymmärrettävää, ettei k. m. liitosta ole muutakaan hyötyä meille, jos istumme vain ja kädet ristissä odotamme että muut meitä auttaisivat. Se ei käy laatuun, vaan itse meidän on noustava toimintaan, autettava itse itseämme.

Teen tässä nyt ehdotuksen: kokoonnumme Helluntaipyhiksi Kuopiossa. Siellä perustetaan k. m. liittoon kuuluvien kesken piirijärjestö, mikä käy parhaiten päinsä siten, että liitytään k. m. liiton Kuopion haaraosaston jäseniksi. Siinä ei maalla ja kauvempana asuvien tarvitse maksaa niin kalliita jäsenmaksuja kuin kaupunkilaisten, vaan ainoastaan puolet siitä. Piirijärjestön asiat hoitaisi „Kipinän" johtokunta, jonka lisäksi valitaan eri paikkakunnilta maalais k. m. edustajia tarpeellinen määrä. Joka vuosi ruvetaan sitten täällä Kuopiossa säännöllisesti pitämään piirikokouksia, joissa voidaan keskustella yhteisistä asioistamme, kuulla puheita ja esitelmiä y. m. arvokkaampaa ohjelmaa huvitusten ohella. Uskon, että nämä kokoukset olisivat hyödyksi kaikille, sillä harvoin on meillä kuuroilla tilaisuutta pitää omia kokouksia ja seu-

rustella toisten osatoverien kanssa. Yhdessä vietetyistä hetkistä säilyisi virkistävä muisto pitkän aikaa jälkeenpäin, eikä silloin ole niin raskasta yksinäisyydessä ja kenties unohdettuna ahertaa arkisissa hommissa. Yksistäänkin se huomio, että meitä, samallaisia osatovereita on paljon, kohottaa itsentuntoa — — — —.

Myöskin urheiluelämämme voi toivoa piirijärjestön kautta vilkastuvan. Sillä kun — luonnollisesti — näin isossa joukossa löytyy monta k. m. urheilijaa, niin toimeenpannaan piirikokousten yhteydessä urheilukilpailuja, joissa pojat ja ukkomiehet saisivat koettaa kuntoansa ruumiinharjoituksissa. Ehkäpä aikaa myöten sitte neitosetkin uskaltautuvat keskenään kisailemaan. Sopivaa olisi että talvella olisi kilpailut erikoisesti talviurheilulajeissa, ja kesällä taasen kenttäurheilussa.

Huomatkaa!

Jotta ennakolta voisimme ryhtyä tarpeellisiin valmistuksiin, pyydetään kaikkia, joilla on tarpeelliset varat matkaa varten, ja jotka siis voivat tulla juhlille, ilmoittautumaan kirjeellä ennen toukok. 30 päivää Kuopion k. m. yhdistys „Kipinän“ sihteerille, neiti *A. Miettiselle*, osoite: Kauppakatu 36, *Kuopio*. Häneltä saa samalla myöskin lähempiä tietoja.

Niitä Pohjois-Savon ja Kajaanin piirin k. m. urheilijoita, jotka haluavat ottaa osaa juhlien yhteydessä pidettäviin urheilukilpailuihin pyydetään ilmoittautumaan ennen toukok. 30 päivää osotteella Herra *Väinö Vähämäki*. Maaherrankatu 22. *Kuopio*.

Muistutan vaan enää lopuksi, että kaupungissa on puute „sapuskoista“ s.o. elintarpeista. Sentähden on jokaisen tuotava mukana omat, riittävät eväät. — Vaikka juhlamme onkin Pohjois-Savon piirin k. m. varten, niin ovat tervetulleita myöskin muut Kuopion k. m. koulun entiset oppilaat.

R. Pitkänen

Esperanto.

Maaliskuun k. m. lehdessä ehdottaa *Väinö Sihvola* esperantoa k. m:en opiskeltavaksi. Ehdotus on mielestäni liian korkealentoista. Edistyshaluisia- ja mielisiä k. m:iä kun on mielestäni liian vähä. Äidinkielellä on k. m:ille enempi kuin kylliksi opittavaa. Ei kannata sen vuoksi ruveta opettelemaan esperantoa. Sitäpaitsi ei ole ollenkaan varmaa, että koko kieli tuleekaan kansainväliseksi. Kuuromykille olisi ensin parempi opetella äidinkielensä niin, että sen osaa. Harvat niistäkin k. m:istä, jotka ovat käyneet puhekoulun, ja, joita minä olen tavannut, ymmärtävät kolmattaosaakaan kielemme sanoista. K. m:llä on kovin vähä mahdollisuuksia tulla kielitaitureiksi.

Kyllä äidinkielellä voi tutustua eri kansojen elämään mikäli se on k. m:lle hyödyksi ja tarpeellista vhtä paljon kuin esperantollakin. Mitäpä hyötyä olisi esperantosta kansainvälisissä k. m:en kokouksissa kun kotimaisetkin puhetaitoiset k. m:t turvautuvat keskustellessansa viittomiin. Kansainvälisissä k. m:en kokouksissa, mikäli ne ovat tarpeellisia, voisivat kuulevat asianharrastajat edustaa paremmin eri maitten k. m:iä.

Kun viittominen näkyy olevan puhuvienkin k. m:en kesken välttämätöntä, niin olisi paljon edullisempaa kehittää kansainvälinen viittomakieli. Nykyisillä viittomillahan tulevat porvoon »ulkomaalaiset» toimeen suomenkielisten k. m:en kanssa. Viittomia ei voida lopettaa puhuvien kuuromykkienkään keskuudesta niin kauvan kuin on kuuromykkiä, jotka eivät opi puhumaan, joita siis pitää opettaa viittomaan, sillä aina viittovat k. m:t »tartuttavat» viittomia puhuville.

Ei siis olisi »sangen tärkeää» ottaa esperantoa k. m. koulujen opetusaineeksi. Paljon hedelmällisempää olisi lisätä äidinkielen tuntia. Kuuromykkä-yhdistykset voisivat ottaa vakituiseksi tehtäväkseen jäsentensä äidinkielen taidon kehittämisen.

Ehdottaisin, että k. m:in lehdessä annettaisiin k. m:en kysellä ja selitellä sellaisten sanojen merkitystä, joita he eivät ymmärrä ja, että sitä varten sijoitettaisiin lehteen erityinen kysymysten ja vastausten osasto.

Sitte vasta, kun äidinkielellä saatavana olevat »sivistyksen aarteet» olisi saavutetut, olisi aika katsella ympärilleen olisiko mistä saatavana lisää.

Tietysti ne »edistyneet» k. m:t, jotka luulevat voivansa haaskata aikaa sellaisenkin »siansaksan» oppimiseen kuin esperantokin on, voivat ja kykenevät jo saatavilla olevilla oppikirjoilla haluamansa kielitaidon saavuttaa.

Kun nyt valtion varat tärkeimpiinkin riittäisi, niin olisi hyvä. Ei kannata näin vähämerkitykselliseen asiaan niitä haaskata.

K. V. Kinos.

Maa- ja kotitalousosasto.

Kasvitarhanhoito.

(Jatkoa 9:teen numeroon v. 1918.)

Keittiökasvit.

Valkokaali eli *kupukaali*. Kaalikasvit ovat ensimäisen vuoron kasveja. Ne vaativat voimakasta, mieluummin syksyllä lannoitettua, savensekaista maata. Taimet kasvatetaan lavassa. Siemenet kylvetään huhtikuun lopulla tai toukokuun alussa. Taimille annetaan valoa ja ilmaa runsaasti, mutta kastellaan harvoin. Sillä tavalla ne tulevat vahvoiksi ja terveiksi. Avomaalle istuttaminen tapahtuu toukokuun lopulla tai kesäkuun alussa. Istuttaessa tarkastetaan jokainen taimi. Ainoastaan terveitä käytetään. Taimet istutetaan lomittain, pienempien kaalilajien 40—50 cm., suurempien 60—70 cm. etäisyydelle toisistaan. Istutuksen jälkeen kastellaan taimia runsaasti. 2—3 viikon jälkeen taimet mullataan ja vielä sitten kerran taki kahdesti kesän alkupuolella. Huonot, keltaiset lehdet leikataan pois.

Kasvaessaan vaatii kaali runsasta kastelemista. Lantavedelläkin kastellaan useita kertoja. Vahinkoa kaalin taimille tekevät maakirput. Hyvä niiden karkoittamiseksi on sekoitus, jossa on 25 l. kuivaa multaa ja 1 l. lampuöljyä. Tarpeenmukaan on sitä kylvettävä maanpinnalle. Myöskin kaaliperhosen toukat n. s. „kaalimadot“ tekevät vahinkoa kaalimaalle. Ne syövät kaalinlehtiä. Toukat asuvat kaalinlehden alapuolella. Paras keino niiden hävittämiseksi on poimia sekä pienet että suuret toukat astiaan, jossa ne lämpimässä vedessä kuolevat.

Kaaleja on sekä aikaisia että myöhemmällä valmistuvia eli kesäkaaleja ja talvikaaleja. Kesäkaalit korjataan, kun ne ovat valmistuneet. Talvikaalit korjataan myöhään syksyllä, tavallisesti lokakuussa. Ne sietävät noin 10^0 kylmääkin. Pakkasella niitä ei kuitenkaan saa korjata. Kaalin keriä eli kupuja voi säilyttää kuivassa kellarissa talvella käytettäviksi.

Kaalia käytetään keitettynä, paistettuna, keittona lihan kera. Se on maukasta ravintoa.

Valkokaali eli kupukaali on kaalikasveista tärkein. Niitä on monta laatua. Kesäkaaleista on erittäin suositeltava maukas Otsoisten kaali ja kaikista aikaisin Ditmarskilainen laatu. Talvikaaleista ovat parhaimpia Kovapää ja Länsinorrlantilainen.

Kukkakaali on kaalilajeista paras. Sitä viljellään samalla tavalla kuin kupukaaliakin. Taimet istutetaan 40—50 cm. etäisyydelle toisistaan. Kasvaessaan vaatii se runsasta kastelua. Kuivina kesinä kerät muutoin jäävät pieniksi ja rumiksi. Kukkakaalin valkoiset päät n. s. „kukat“ ovat varjeltavat auringon säteiltä. Ne ovat peitettävät taivutetuilla lehdillä, jotta kukat pysyisivät valkoisina.

Kukkakaalin keriä voidaan säilyttää ainoastaan muutamia viikkoja. Pienet keränalut saattaa syksyllä istuttaa multalaatikoihin kellariin. Siellä ne valmistuvat, joten talvellakin voi sillä tavalla saada kauniita kukkakaalin keriä.

Kukkaalia syödään keitettynä voin kera.

Sopivimpia laatuja maassamme viljeltäviksi ovat Erfurtin kääpiökukkakaali, Lumipallo, Tukholman tori ja Suuri tanskalainen.

Samalla tavalla kuin kupukaalia hoidetaan myös lehtikaalia, ruusukaalia ja kyssäkaalia eli kaalirapia. Kyssäkaaliin maanpinnan yläpuolelle muodostuu lanttumainen mukula. Kun se on tullut 6—8 cm. paksuksi, on se korjattava, muuten se tulee puiseksi, eikä kelpaa syötäväksi. Viimeksi mainittua viljellään vielä vähän maassamme.

Salaatti on lehtikasvi, jonka tuoreita lehtiä käytetään keittämättä ruuaksi. Salaattikasvit ovat kuten kaalitkin ensimäisen vuoron kasveja. Siemenet siis kylvetään voimakkaaseen, äsken lannoitettuun maahan. Salaatti kylvetään pitkin kesää kolmen viikon väliajoilla. Aikaisin kylvö tehdään lavaan, josta taimet sitten muutetaan avomaalle. Myöhemmin kylvetään suoraan kasvupaikalle 4 riviin. Taimet harvennetaan 15—20 cm. etäisyydelle toisistaan. Keskikesän aikana salaatin viljeleminen menestyy parhaiten varjossa, suurempien kasvien välissä. Maa keskikesällä on pidettävä hyvin kosteana. Kuivuudesta tulevat lehdet nohkeiksi eli sitkeiksi ja kitkeränmakuisiksi.

Salaattia ei voi säilyttää päivää kauemmin. Sen lehdet syödään etikan ja kerman kanssa valmistettuina lihan ja paistetun kalan kera.

Parhaat laadut ovat Kevätkuningas, varhaisin kaikikista, Kivipää ja Laibachin jäätäsalaatti.

Pinaattia viljellään suurten, lihavien ja mehevien lehtiensä tähden. Parhaiten se menestyy voimakkaassa, vastalannoitetussa, savensekaisessa, kosteassa maassa. Siemenet kylvetään penkkeihin 4—5 riviin. Kuivalla säällä on sitä noin joka kolmas päivä runsaasti kasteltava. Lantavesikastelu edistää tehtien kasvamista. Pinaatin lehdet poimitaan ennenkuin ne alkaa tehdä siemeniä.

Ruuaksi valmistettaessa lehdet hakataan, lisätään jauhoilla ja sokerilla ja keitetään. Tämä maukas ja terveellinen ruoka syödään lihan ja kalan kera.

Lehdet, joita ei käytetä tuoreina, kuivataan talven tarpeiksi.

Parhaita laatuja ovat Isojättiläinen, Goliath ja Gaudry.

Mangoldi eli *lehtijuurikka* on pinaatinsukuinen kasvi. Se kylvetään aikaiseen penkkeihin 4 riviin. Taimet harvennetaan. Rivien välejä on useasti kuokittava. Lantavesikastelua aina noin kahden viikon perästä. Hyvä syksyyn saakka.

Lehtiä käytetään samalla tavalla kuin pinaattia

Paksuja lehtiruoteja etikassa keitettyinä syödään lihan kera.

Paras laatu on Hopearuotinen.

Raparperi on monivuotinen kasvi. Se kasvaa noin 10—15 vuotta samassa paikassa. Raparperilla on paksut, pehmeät juuret ja hyvin suuret lehdet. Sen voi kasvattaa siemenestäkin, mutta tavallisesti sitä lisätään juuria jakamalla. Tämä toimitetaan aikaisiin keväällä tai myöskin elokuussa. Jaetut juuret istutetaan 1 m. etäisyydelle toisistaan. Vähintäin 6 cm. paksu multakerros tulee peittää juurisilmikoita. Parhaiten menestyy raparperi voimakkaasti lannoitetussa, pehmeässä maassa. Kesällä on sitä kastettava lantavedellä. Joka vuosi on maata raparperien ympärillä möyhennettävä ja puhdistettava sekä vahvistettava lannoittamisella.

Raparperi on erittäin arvokas keittiökasvi. Sen lehtiruodeista valmistetaan maukkaita ruokia ja juomia kuten marjoista ja hedelmistä. Lehtiruotia ei leikata, vaan nykäistään irti. Kukkavarsien ei anneta kasvaa, sillä ne turhaan kuluttaisivat kasvuvoimaa. Ne leikataan poikki Mutta jos kukkavarren annetaan kasvaa, saadaan siemeniä, Parempi tulee raparperi juuresta kuin riemenestä kasvattamalla; sentähden siemenillä ei olekaan suurta arvoa.

Komean ulkomuotonsa takia käytetään raparperia myös kaunistuskasvina.

Paras raparperilaatu on Victoria, isoin Lineus.

Tomaattia on meillä viime aikoina ruvettu yleisemmin viljelemään. Lavassa ja sitten ruukuissa kasvatetut taimet istutetaan avomaalle lämpimään paikkaan kesäkuun keskipaikoilla 50 - 60 cm. välimatkalle toisistaan. Taimet kastellaan huolellisesti, lantavedelläkin ja sidotaan keppeihin. Liiat kukkatertut otetaan pois. Ainoastaan muutamia jätetään. Kesän lopulla muodostuu punaisia hedelmiä. Kypsymättömät, viheriät hedelmät valmistuvat aurinkoisen huoneen ikkunassa.

Tomaatit syödään leivän kera tai keitetään hilloksi.

Parhaita laatuja ovat Tanskan kauppatomaatti ja Kuningas Humbert.

Kurkku. Kaikki kasvitarhoissamme viljeltävät kurkkukasvit ovat kuumien maiden kasveja.

Kurkkuja viljellään sekä lavoissa että avomaalla harjupenkeissä. Harjupenkit ovat varustetut pohjalämmikkeellä tai ovat ilman sitä. Lämmikkeenä käytetään palavaa hevosenlantaa. Sitä pannaan pitkin harjua ruokamullan alle. Harjut tehdään 60 cm. leveiksi ja 30 cm. korkeiksi. Ne eroitetaan toisistaan 50 cm. leveillä käytävillä. Hyvä on, jos harjut voidaan asettaa pohjoisesta etelään. Harjun keskelle vedetään matala, noin 2 cm. syvä vako. Kurkunsiemenet kylvetään kesäkuun alussa kun yökylmät ovat loppuneet. Ennen kylvämistä kastellaan vakoa runsaasti. Kylvö tehdään jotenkin tiheään. Myöhemmin taimet harvennetaan, niin että ne tulevat olemaan 15—20 cm. toisistaan. Kastelemista toimitetaan pitkin kesää. Maa on pidettävä kosteana ja pehmeänä. Joskus, etenkin hedelmien muodostumisen aikana, on kasteltava myös lantavedellä. Kurkut korjataan ennenkuin ne kasvavat liikaa.

Kurkkuja käytetään tuoreina vähän suolan ja etikan kera. Talveksi niitä pannaan astioihin tillin, mustan viinimarjan ja kirsikan lehtien kanssa.

Niitä voi panna säilöön myös etikassa keittämällä. Kurkut maistuvat hyviltä lihan ja kalan kera.

Avomaalla viljeltävistä kurkuista on paras pieni viheriä venäläinen Muromin kurkku. Lavoissa viljeltävistä parhaita Turun posliini- ja Tukholman torikurkku.

Kurpitsa kuuluu kurkkukasveihin. Sillä on pitkät köynnökset, suuret lehdet ja ilsot hedelmät. Taimet kasvatetaan asunnon ikkunoilla tai lavoissa. Kesäkuun alkupuolella ne istutetaan voimakkaasti lannoitettuun, kosteaan maahan, joka on tuulilta suojassa. Usein kurpitsaa viljellään kompostikasoilla. Koko kasvupaikan peittävät sen viheriät lehdet.

Kurpitsaa keitetään puolukkahillon sekkaan.

Parhaimpia ruuaksi käytettäviä laatuja on Vegetable Marrow. *E. J. Pesonen.*

—o—

Tietoja kotimaasta.

Kuuromykkä metsästäjä. Jalmari Penttinen Juvalla Teivaan kylässä on taas viime syksynä ja tämän talven kuluessa ansainnut metsästyksellä paljon rahaa. Hän on onnistunut saamaan 1 ketun, 39 oravaa, 1 kärpän, 1 jäniksen ja 15 teertä. Näillä hän ansaitsi yhteensä 404 markkaa, kertoo metsästäjämme. Kaunis sivuansio maamiehelle, eikö totta!

Tarmokas asiamies. Yksi kaikkein ahkerimpia „Kuuromykkäin Joulun“ asiamiehiä on Juho Leppänen (ent. Klippa). Viime jouluksi hän myi mainittua lehteä 500 kappaletta, joulun jälkeen ja vielä maaliskuussa Mikkelin markkinoilla 375 kpl. sekä nyt keväällä 125 kpl. eli yhteensä 1000 kappaletta. Onhan siinä jo yhden asiamiehen osaksi!

Heimarin puutarha- ja talouskoulussa huhtikuun 22 p:nä alkaviin ja 7 kuukautta kestäviin kursseihin on hyväksytty m. m. seuraavat kuurojenkoulun käyneet tytöt: *Hilja Tukiainen* Kaavilta (käynyt Jyväskylän kuurom. koulun), *Suoma Kuutti* Sammaljoelta (Turun kuurojenkoulusta), *Aili Laakso* Hartolasta, *Tyyne Maria Nieminen* Vesilahdelta, *Aino Sofia Reinikainen* Jääskestä, *Karoliina Satama* Säkkijärveltä ja *Edla Väänänen* Vehmasmäeltä (kaikki Kuopion kuurojenkoulun käyneitä).

Erinomaista valistunutta mieltä ja ymmärtämystä osoitti Heimarin koulun johtaja, maanviljelijä Heikki Niskanen siinä, että hän valitessaan oppilaita kouluunsa jätti kuulevia pois, suodakseen tilaa myös kuuromykkätytöille. Hän oivalsi, että kuuromykätkin ovat oikeutetut nauttimaan niitä etuja, joita yhteiskunta jäsenilleen tarjoaa. Tytöt, pysykää työssä kuulevien tovereittenne tasalla!

Kaikkiaan oli Heimariin pyrkimässä 13 kuurojenkoulun käynyttä tyttöä, joista kuitenkin ainoastaan edellämainitut 7 tilan puutteen takia voitiin kouluun ottaa. Toiset saavat jäädä odottamaan tulevaan vuoteen. Harjoittakaa silti puutarhanhoitoa kotonanne jo ensi kesänä. Ansaitkaa koulurahat. Helpompi on sitten päästä enemmän oppimaan.

Kaunis esimerkki. Kun eräs Kaavin pitäjästä kotoisin oleva kuuromykkätyttö varattomuutensa takia ei olisi muuten voinut päästä oppilaaksi Heimarin puutarha- ja talouskouluun, suostui mainittu kunta kaikki kustannukset sanotussa koulussa hänen puolestaan suorittamaan. Tämä harvinainen teko osoittaa kunnan hyvää huolenpitoa kuuromykistään. Varmasti on tällä tavalla autettu opinhaluinen kuuromykkätyttö siunaamaan ymmärtäväisiä kuntansa johtomiehiä. Toivokaamme tälle kauniille esimerkille seuraajia.

Viitasaaren Vuorilahden miesten hiihtokilpailut pidettiin viime huhtik. 6 p:nä järven jäällä. Keli oli huononlainen. Kuuromykkä *Matti Hämäläinen* hiihti kilpaa kuulevien kanssa 6 km. matkalla. Matti sai 4:nen palkinnon, aika 24 m. 6 sek.

Kihlauksensa ovat julaisseet 26. 4. Mikkelin Kuuromykkäinkoulun opettajatar neiti Aino Silvander, rovasti Joh. Fredr. Silvanderin ja puolisonsa Marian o. s. Stockus'en tytär Nastolasta ja Mikkelin läänin Maaaviljelysseuran sihteeri, agronoomi K. V. Havola Mikkelistä.

Murha. Viime helmikuun 17 p:nä tappoi kuuromykkä Jalmari Harju Iitin pitäjän Vuolenkoskenkylässä työmies Lauri Tuomisen lyömällä häntä puukolla sydämeen. Harju vihastui Tuomiselle sentähden, että hän luuli Tuomisen varastaneen häneltä leipää ja paperossia. Harju on käynyt Kurikan k. m. koulun ja on 41 v. vanha. Tämä asia oli esillä Iitin käräjillä huhtik. 23 päivä. Tuomari määräsi, että Harju on asetettava lääkärin tutkittavaksi tekikö hän murhan mielenviassa vai terveenä. Harju on vangittu. Hän katuu, että vihastui ja murhasi. Hän ei ole tehnyt ennen pahaa. Matkapappi oli käräjillä tulkkina. Asia otetaan uudestaan käräjillä tutkittavaksi kun saadaan lääkärin todistus.

Kuollut. Kotkasta ilmoitetaan, että kuuromykkä *Hulda Aronen* kuoli siellä keuhkokuumeeseen toisena pääsiäispäivänä. Hulda syntyi Padasjoella $^{31}/_{1}$ v. 1896, kävi koulua Jyväskylässä ja työskenteli viime vuosina Kotkassa, jossa hän nyt kuoli.

Lahjoitus Åvikille. Åvikin lähin naapuri, Krissin kartanon omistaja hra V. Vuolijoki rouvineen lahjoittivat 1 hehtaarin niittymaata aivan Åvikin vierestä. Myös toiset naapurit ovat hyvin halvalla hinnalla (15—20 penniä neliömetriltä) myyneet lisää niittymaata Åvikin viljelyksiin.

Tervehdyksiä kuuromykiltä. *Juho Aukusti Granroth* Sodankylän Kieringistä tervehtii kaikkia ystäviään. Hän voi hyvin. Lähetti pitkän kirjoituksen „kauniita sanoja Jeesuksesta“ lehteemme painettavaksi, mutta ei mitenkään ole pienessä lehdessä tilaa niin pitkälle kirjoitukselle. Kiitos, että muistatte lehteämme ja tovereitanne!

Maria Kämäräinen Värtsilästä tervehtii. On terve ja reippaassa työssä. Kesät kuluvat hauskassa maatyössä ja kaikenlaisissa kotitehtävissä. Talvella on Maria ompelijattarena sekä kotonaan että muissa taloissa, joihin häntä kilvalla viedään. Jumalanpalveluksissa hän käy säännöllisesti Sortavalassa.

K. A. Somppi Ylistaron Kitinojalta lähettää innostuneen, lämpöisen kehotuksen k. m. tovereilleen kirjoittelemaan tähän lehteemme tietojaan ja kokemuksiaan, että ne tulisivat toistenkin osaksi ja heille iloksi ja hyödyksi. Hän sanoo: „valoa kaipaavat kuuromykätkin. Muodostukoon lehdestämme se soihtu, joka levittää valkeutta yli koko Suomen kuuromykille“.

Laina ja Kalle Urpola Iitin Koskenniskan kylästä, ent. kuopiolaisia kirjoittavat:

Kotona olemme täällä koko ajan voineet hyvin ja olemme terveinä. Kotona onkin hauskempi, kuin muualla. Täällä nyt me näemme, miten talvenvalta katkoo kahleitaa. Kaikki purot kilvan vetenä kuljettavat pois talvista lunta ja aurinko alkaa jo lämmittää ja nurmehen nuppua tehdä. Saamme taas reippaina ottaa vastaan kesäiset touhut ja toimittaa askareitamme pelloilla ja niityillä. Kaikella ahkeruudella edistämme sitä tuotantokysymystä, joka on Suomessa otettava jokaisen oikein sydämmen asiana, että voisimme itsellemme ansaita leipämme, ettemme aina tarvitsisi turvautua vieraaseen apuun. Toivomme, että kaikki kuuromykät pysyvät ahkerassa työssä.

V. Harsunen. A. Murtoniemi. T. Helminen.

Jyväskylän kuuromykät ovat perustaneet voimistelu- ja urheiluseuran. Seuran puheenjohtajaksi ja urheiluneuvojaksi on valittu Toivo Helminen. Varapuheenjohtaja on Matti Kangas. Muut johtokunnan jäsenet ovat: Vihtori Harsunen, Matti Sulka, Elin Olander ja Lahja Kuukkanen. Seura toimeenpani jo hiihtokilpailun helmik. 23 p:nä. Kilpailtiin 5 ja 10 kilometrin matkalla. 5 kilometrin matkalla hiihtivät parhaiten *naisista:* Fanny Laikola, Lahja Kuukkanen ja Eelin Olander, *miehistä:* Nestori Toikkanen, Matti Sulka ja Matti Kangas.

10 kilometrin matkalla hiihtivät parhaiten: I Vihtori Harsunen, II Santeri Parkkonen ja III Eemil Sulka. (Kirjeenvaihtajamme ei ilmoita kuinka pitkässä ajassa hiihto suoritettiin). Palkintoina jaettiin naisille hyviä lasitavaroita sekä miehille mitaleja. Kiitos pastori Luomalle, joka on antanut kouluhuoneet urheilijain käytettäviksi.

Lahjoitus „Kuuromykkäin Auttajayhdistyksen" Helsingin piirille. Viime maaliskuun 24 p. kuoli Helsingissä kirjailija, rouva *Jully Ramsay.* Hän oli lämminsydäminen kuuromykkäin ystävä ja oli hän vuodesta 1902 alkaen Helsingin kuuromykkäin Auttajayhdistyksen sihteeri. Hänen kuoltuaan lahjoitti hänen miehensä, ministeri Ramsay mainitulle yhdistykselle 10,000 mk., joka summa tietysti käytetään Åvikin koulu- ja vanhainkodin avustamiseksi.

Uskollinen kuuromykkä palvelija on Heikki Hartunpoika Lempäälässä, Vaihmalan kylässä, Mikkolan talossa. Hän on palvellut Mikkolan talossa jo 50 vuotta. Hänen isänsä oli torppari Mikkolan maalla. Heikki on siis koko ikänsä asunut saman talon alueella. Heikki syntyi v. $^{12}/_{6}$ 1851 ja on siis nyt liki 68 v. vanha. Nuorena hän kävi 2 vuotta Turussa k. m. koulua. Siihen aikaan ei Turkuun ollut rautatietä, vaan käveli Heikki sinne jalkaisin Lempäälästä. Kahdessa vuodessa ei Heikki ehtinyt paljon oppia lukemista, kirjoittamista eikä kieltä. Vuosikymmenien kuluessa on se vähäinenkin oppi unohtunut pois. Mutta rehellisyyttä, ahkeruutta ja uskollisuuutta hän ei ole unohtanut. Ne hyvät lahjat on hän säilyttänyt vanhuuteen asti ja ne ovat tehneet hänen elämänsä onnelliseksi ja nyt hänen vanhuudenpäivänsä rauhallisiksi. Koulusta päästyään rupesi Heikki palvelijaksi Mikkolan taloon. Hänen isänsä kuoli. Mutta Mikkolan isäntä oli hänelle hyvä ja ystävällinen. Heikki oli aina rehellinen ja siivo palvelija. Sitten kuoli Mikkolan vanha isäntäkin. Hänen poikansa perivät talon. Heikki seurasi talon mukana nuorille isännille ja on pysynyt nyt siinä talossa 50 vuotta.

Isännät kohtelevat Heikkiä kuin omaa veljeään. Heikki on kuin talon perheen jäsen. Hänen ei tarvitse enää tehdä työtäkään, mutta hän ei voi olla laiskana vaan tekee työtä niin paljon kuin jaksaa. Heikki saa huoleti olla talossa kuolemaan asti. Viime syksynä pidettiin talossa juhla. Pappi kutsuttiin pitämään raamatunselitys. Ystäviä ja kylänmiehiä tuli Mikkolaan. Silloin pappi piti puheenHeikille ja eräälle toiselle uskolliselle palvelijalle, joka on ollut talossa 25 vuotta. Isäntä antoi Heikille muistolahjaksi suuren, kalliin kultasormuksen. Siihen on piirretty Heikin nimi sekä kirjoitus „50 vuotisesta palveluksesta". Heikki on ollut uskollinen, hyvä palvelija. Mutta Heikin isännät ovat myös olleet ystävälliset. — Nuoret kuuromykät, seuratkaa vanhan Heikin kaunista esimerkkiä!

Kuollut. Huhtikuun 27 p:nä kuoli Helsingin kunnalliskodissa kuuromykkä *Jenny Lindman* liki 26 vuoden vanhana. Vainaja oli käynyt Porvoon ruotsinkielisen puhekoulun ja oli kivuloinen. Kunnalliskodissa oli hän toista vuotta.

Vesannolta ilmoitetaan että Kuopion kuurojen koulun ent. oppilas *Paavo Huuskonen* kuoli Raudun asemalla huhtik. 1 p. 1918 sodan aikana harhakuulasta, joka lävisti hänen rintansa maatessaan yöuntaan asemahuoneessa. Vainaja oli ollut monta vuotta rautatientöissä monissa paikoissa. Oli kuollessaan 32 v. vanha.

Uusi Voim. ja Urheiluseura. Viime huhtikuun 20 päivänä oli Kyminlaakson kuuromykkien Voim. ja U. seuran perustava kokous Inkeroisissa Väinö Sihvolan kotona. Pitkän keskustelun jälkeen päätettiin yksimielisesti perustaa Voimistelu ja Urheilu seura *„Tähti"*. Seuran johtokuntaan valittiin Väinö Sihvola Inkeroisista, Armas Kaipiainen Kotkasta, Oskar Liikkanen Miehikkälästä, Jalmar Eskola Anjalasta sekä Eemil Mattila Inkeroisista. Johtokunta valitsi keskuudastaan puheenj. Väinö Sihvolan, jolle myös uskottiin rahastonhoitajan tehtävät. Sihteeriksi valittiin E. Mattila. Uudet jäsenet tervetulleita!

Syntynyt.

Terve veli Irmalle.

Riihimäellä 21. 4. 1919.

Aino ja Ilmari Saarikko
o. s. Silander.

Helsinki 1919. K. F. Puromiehen Kirjapaino O.-Y.